

Кръгла маса по подготовката на изборите

Дата: 11.10.2016, 13.30 – 16.00ч

Място: Домът на Европа, ул. „Г.С.Раковски“ 124

Още в началото на септември организации членуващи в Обществения съвет към ЦИК решиха да организират кръгла маса за широка дискусия по подготовката на изборите. Много късното потвърждение за ползване на залата ограничи донякъде участието. Събитието беше отворено за граждани, участваха експерти, ученици и издатели, медии не бяха канени.

Участници, в азбучен ред:

Божидар Василев

Велко Милоев

Дончо Пачиков

Елена Иванова

Йордан Янков

Надежда Гологанова

Румяна Дечева

Стефан Манов - дистанционно

Стоил Стоилов

Стоил Цицелков

Граждани

Дебатите бяха по две теми:

Готовността на институциите да гарантират честни и демократични избори

и

Информационната кампания и информираният избор на избирателите

Следните опасения и притеснения бяха изразени, (подредени в съответствие с темите):

Готовността на институциите да гарантират честни и демократични избори

1. Изборна администрация

Въпреки че ЦИК е вече постоянно действащ орган, всички дейности по подготовката и организацията на изборите започват след насрочване на изборите от президента, което е винаги 2-3 месеца преди датата на изборите. За да се подобрят условията и качеството на работа на изборната администрация на всички нива, огромната част от натоварването в

последните месеци трябва да се преразпредели в месеците преди изборите, с минимални промени в ИК.

2. Избирателни списъци

До въвеждането на избирателен район „Чужбина“ и регистрацията на избирателите там, където наистина живеят, а не по постоянен адрес, както е в момента, ще наблюдаваме ниска активност в места, откъдето избирателите са си тръгнали, докато продължаваме да плащаме за организация на избори и в страната – по постоянен и настоящ, и в чужбина. Гражданите не са наясно какви права се предоставят при „изборния туризъм“ и какви права се отнемат на постоянно живеещите, когато вотът им е подменен. Слабата информираност е и източник на ниско доверие в процеса и изборна апатия.

3. Задължителен вот

Въпреки задължителното гласуване, наблюдава се невъзможност за гласуване поради ограничен брой секции за страна за българите в чужбина, в Турция и Великобритания. Използването в законодателството и информационната кампания „постоянен адрес“ има различно и много подвеждащо значение в бита, което води до объркване. Принципът на задължителност не би следвало да се прилага заедно с ограничения за гласуване.

4. Лични данни

Има положително развитие в усилията на институциите да защитят личните данни, като сега всеки може да провери дали са използвани личните му данни както за изборите за ПВП, така и за референдума. Въпреки това, отново има проблеми. Без допълнителни разходи, ЦИК може да интензифицира кампанията за информираност на гражданите и да направи достъпа до линка за проверка на страницата си по-лесен, например, с извеждането му на челната страница.

5. Машинно гласуване

За да се осигури възможност за провеждане на машинно гласуване, което да бъде анализирано за да се прецени целесъобразността му – като разход и защита на обществен интерес от прилагането му, са необходими 2 задължителни условия: навременно организиране, да се извърши обучението на гласоподавателите и гласуване само с машини, без паралелно ползване на бюлетини. В този случай и двете условия не са налични и отново няма да бъдем в състояние да анализираме използването на машините. 3 седмици преди изборите, не са известни секциите, нито типа машини. Съответно няма и възможност да се изиска разработване на информационна мобилна апликация за Андроид, Мак и МС за телефони, за запознаване на електората с процедурата за гласуване. За да настъпят положителни промени в бъдеще е нужна поправка в ИК, която да даде възможност за подготовката на изборите достатъчно рано.

6. Машинно преброяване

За успешното прилагане на машините за броене на гласове са необходими 2 предпоставки: общински преброителни центрове и условия, в които бюлетината се подава без да е прегъната. И за двете са необходими промени в ИК.

7. Интернет гласуване

Предвид решението на ЕП за електронно гласуване за следващите избори за ЕП, както и еднозначния резултат от референдума през 2015, тази форма на гласуване може да се експериментира като начало за населените места по света с малък брой българи, както и за граждани в страната, с проблеми в предвиждането.

Информационната кампания и информираният избор на избирателите

1. Информационна кампания

Информационната кампания на ЦИК е единствено по техническата страна на подаване на гласа. Както и при предишни избори, гражданите не получават независим (от партийната пропаганда) канал за информираност по мандата и задълженията на избираемата институция, в този случай президент и вице президент за да могат да решат кой от мнозината кандидати в най-голяма степен би се справил с мандата. Още по-трудно е с въпросите от референдума, за който няма информация извън тази от инициативните комитети, които по презумпция са „за“ или „против“, без анализ на различните варианти.

2. Медийни пакети

ЦИК със свое решение постави задграничните, регионалните и интернет медиите в дискриминирана позиция спрямо печатните и електронните медии с национален обхват. При задължителен вот за всички граждани това разделение при правото за кандидатстване за медийни пакети дискриминира не само медиите, но и гласоподавателите – в зависимост от местоживеенето.

3. Бюлетина за референдума

Изборите са задължителни, а референдумът – не. Подаването на бюлетина за референдума, заедно с тази за изборите за ПВП би повишило участието. Подаването на бюлетина за избор на ПВП и изчакването на изрично поискване – би занижило участието, понеже мнозина ще предпочетат да не заемат тази активна позиция. При изрично запитване: „Искате ли да гласувате и за референдума?“ може да се повтори наблюдаваното през 2015 нежелание на някои СИК да „се занимават и с това“. Измежду различните недостатъци, трябва да се избере онзи вариант, който в най-голяма степен гарантира правото на всеки, който желае да гласува да има тази възможност без нарочна декларация за намерението да се даде глас и за референдума.

4. Жалби

По смисъла на ИК, заинтересовани страни, с право на жалби и оспорване на резултата, даже и по протоколите от СИК, са политическите партии и коалиции. На гласоподавателите това право е отнето. За да се увеличи доверието в изборния процес (на фона на огромния процент поправени секционни протоколи и невалидни бюлетини) е необходим: обстоен анализ на причините и обстоятелствата водещи до този висок процент невалидни бюлетини и информационна кампания за запознаване на гражданите с начините за подаване на жалби.

Беше посочено, че важни елементи, осигуряващи необходимата прозрачност в работата на ЦИК и възможност за ефективно обжалване на решенията на ЦИК по съдебен път продължават да не бъдат спазвани. Въпреки изискванията на кодекса, по време на заседанията на ЦИК продължава практиката на водене на дебат при изключени микрофони. Тези дебати не се и стенографират. Публикуването на стенограмите от заседанията не се осъществява в императивния срок от 24 часа след края на заседанието, а се бави с около една седмица (а

обжалването на решенията на ЦИК е в 3-дневен срок. Според трайната практика на ВАС, стенограмите са част от мотивите на решенията на ЦИК. След края на заседанията, не се публикува актуализирания дневен ред с времеви индекс, който да позволява да се визуализират видеозаписите от дебатите по точките от дневния ред.

5. Гражданско образование

Въпреки опитите през последните 15 години, гражданската култура все още не е достигнала необходимото ниво за да може избирателят да се ориентира в избора и да направи информирано решение. Граждани участвали в дискусиата потвърдиха съмненията, че не се познава не само мандата на избираемата институция, но и правилата за избора. Например, не се знае при какви обстоятелства кандидат може да спечели още на първия тур от президентските избори, нито как се изчисляват резултатите. Още по-неподготвени са за отговор на въпросите от референдума, по които една медия в едно шоу предаване пропагандира едни отговори, но няма алтернативен източник за друго мнение.